

Ataatsimoorluta pisuussutsitta uuliap, atortussiassaatsitta, imiutsitta nukissiuutillu qanoq iliorluta sakkortunerusumik pilerisaarutigisinnaanerigut pillugit apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartuni ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit)

Akissuteqaat

(Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerinnineq

Naalakkersuisut sinnerlugit Inatsisartuni ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen qutsavigissavara apeqquteqaat allaavigalugu oqallittoqarnissaanik siunnersuutaa pillugu.

Inatsisartut piffissami matumani suliareqqammerpaat avammut niuernermit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsisoqarnissaanik siunnersuut, arlaannaannulluunniit atasuunngitsutut inassuteqaatinik aamma nalilersuinernik Naalakkersuisunut inuiaqatigiinnullu suliaqartartussa, avammut niuernitsinnut tunngatillugu, tamatumani aamma avammut niuernitsinnik siuarsaanissamik suliniutissanillu ingerlaavartumik nalilersuisartussat. Siunnersuisoqatigiinnik pilersitsinissaq pissaaq Inatsisartut 2020-imi upernaakkut ataatsimiinnerannut atatillugu.

Naalakkersuisut isumaqarput avammut niuernermit siunnersuisooqatigiinngortussat periarfissaqartariaqartut pilersinneqarsinnaanissaat kiisalu inassuteqaateqarsinnaanissaat, aaqjissuussaanernik allanik nutaanik pilersitsinialinnginnitsinni, imaluunniit suliassanik namminersortutut ingerlatsisunut tunniussuilinnginnitsinni.

Tamannali oqaatigineqareerpat aamma Naalakkersuisut isumaqarput pissusissamisoortoq tikkuassallugu amerlasuunik angusaqartoqartareersoq nunatta pisuussutaanik avammut ussasaaruteqartarnermi, pissutsit pissusissamisoortumik piffissamut ungasinnerumaamut qimerlooraanni.

Uuliasiornermut atatillugu ukiut 2002-miit 2014-imut atuuttuusut tassaapput ujarlernissamut iluaquteqarnissamullu akuersissutinik amerlanerpaanik tunniussiviusimasut, nunatsinnilu uuliaqarsinnaaneramik ujarlernermik annertunerpaamik ingerlatsiviusimasut. Aammalu 2010-11-imi allaat annertuunik qillerinernik ingerlatsiviullutik, nunap iluanut uuliaqarsinnaaneramik arfineq pingasoriarluni qillerisoqartarluni, inuiaqatigiinnut annertuutigut iluaqutaasunik suliffissaqartitsinikkut, aningaasarsiornikkut

kaaviiartitsinikkut inuussutissarsiortut akornanni, kiisalu akileraarutitigut isertitat eqqarsaatigalugit.

Angusat tamakkua pissarsiarineqarput siunnerfilersorluakkamik ussassaarisarnikkut, piffissamut ungasissumut akuersissuteqartarnermut periusissialiornikkut, atugassarititaasunik ingerlaavartumik pitsanngorsaasarnikkut, aamma akitsuutinut akileraarutinullu tunngasutigut atugassarititaasuni, kiisalu pisortanit tamakkiisumik ilaannakuusumilluunniit aningaasalersorneqartunik nunap iluata pissusaanik misissuisarnertigut. Tassalu tamatumani pineqarput ataatsimoortumik uuliasiornermut tunngasuni suliniutinik ingerlatsinerit. Kiisalu pissusissamisuusaaq maluginiassallugu, ussasaarinikkut suliniutit ingerlanneqartut saqquimmersitsivissuarni peqataanerinnaasanninnerat, kisiannili aamma siunnerfilersugaasunik ussasaariumalluni angalasarnerit pineqarmata, oqartussaasunik aalajangiisartunik sulisunillu qitiusumik inissisimasuusunik tikillugit attaveqartarnerit aamma pineqarmata.

Nunarput siunnersuisarneq eqqarsaatigalugu danskit naalagaaffiannut isumaqatigiissuteqareernikummat, Danmark-imi Kalaallit Nunaannilu ujarassiuutut misissuivimmu - GEUS-imut atatillugu, nunat tamalaat akornanni nunap sananeqaataanut immikkut ilisimasalittut akuerisaasumik ingerlatsisuunerup saniatigut ingerlatseqatigiiffinnut attaveqaateqartuusumut.

Sermimut aamma imermut atatillugu suliniutip nutaap aalajagiiffiqineqareernerani annertuumik soqutiginnittoqarsimavoq ingerlatseqatigiiffinnit ingerlatsisunngorsinnaasuniit, isumaliutersuuteqartunit nunatsinni sermimik aamma imermik aningaasarsiutigalugu iluaquteqalersinnaanermik. Ukioq manna 2019 januarip aallartilaarnerani suliassaqarfimmi tassani siullermeersumik neqeroortitsinermik ingerlatsisoqarpoq. Suliniutip nutaap ilusissaa illuartungerluaannaanut inissinnikuugami. GEUS peqatigalugu piffiit tallimat sinerissami sumiiffilernikuuvagut, tikikkuminartut, erngup annertuumik ukiuni tulliuuttuni amerlasuuni kuuffigiumaagassaani kiisalu misissuinerit aallaavigalugit erngup imerneqarsinnaaneranut qaffasissummik pitsaassuseqarluni. Periuseq taanna nutaaq ilutigalugu, tunisassiorfiit siusinnerusukku takusimanngisatsinnik soqutiginnilersimavoq.

Aatsitassarsiornermut atatillugu soqutiginnilersitsiniarluni suliniutit annertunerulersinneqarneri kinguneqarput siusinnerusumut sanilliullugu siammassinnerusumik paasissutissiisarnernik. Soqutiginnilersitsiniarnikkut annertusisamik suliniutit kingornagullu aningaasaliissutaasartut arlalinnik tunngaveqarput. Misilittakkatta ersersippaa peqquserluuteqartarnerup appasissuunera, naalackersuinikkut aalajaatumik ingerlatsisoqarnera aamma akileraartarnikkut aaqqissuussinerit aalajangiisarnernut pineqartunut tunngavigineqartartut.

Pissutsit eqqartorneqartut ilimanaateqartippaat ussassaaraluni suliniutinik ingerlatsisarnerit soqutigineqarnerisa nunatsinni aatsitassanut ilisimasat annertunersittaraat, tamatumani aamma nunatsinni ingerlatsinissamut periarfissat atuuttut eqqarsaatigalugit. Aatsitassarsiornissamut akuersissutit amerleriarnersa iluatsittumik ingerlatsineq ersersippaa, maanna akuersissummik pigisaqalersut ilaat aatsaat pisortanut saaffiginnissuteqartarmata ussasaarinerinik ingerlatsinertigut imaluunniit ataatsimeeqatigiittarnertigut. Pisortanut attavilersornerit pilieriartornerisigut qularnaarneqartarpoq tatigeqatigiinneq, naammassisaqarfiusumik attaveqatigiittarneq aamma ersarittumik ingerlatsineq. Tamatumalu toqqaannartumik sunniivigisarpai pisortat aammalu nunatta soqutigineqarnerulernissaa, sulianillu pisortat ingerlatsinerat oqinnerulersittarlugu.

Tulliullugulu Naalakkersuisut samminiarpaat siunnersuuteqartumit qaqinneqartut pissutsit tigussaaneerumik, nunatsinni pisuussutsitta ussasaarutigalugit suliarineqartarnerisa Greenland Business-imut imaluunniit namminersortunut ingerlatsisinut tunniunneqarsinnaaneri pillugit tunngavilersuutaasut.

Siulliullugu oqaatigineqarpoq iluaqutaassasoq aaqqissuussaasumik ingerlatsivimmik peqaraanni ussasaarinerinik imaluunniit pilersaarinerinik sulianik immikkuullarissumik suliaqarsinnaasumik. Kisianni qularnaarneqarsinnaanngilaq immikkuullarissumik aallussisoqarnissaanik pilersitsisoqarumaartoq ussasaarinerinik suliat aaqqissuussaaneermut allamut tunniunneqarpata. Greenland Business aaqqissuussaaneertut pilersitaavoq assigiinngisitaartunik suliaasaqareerluni, tamatumani aamma siunnersuisarnerinik aallarnisaasunik, aammalu inuussutissarsiornikkut tapiissuteqartarnerinik aaqqissuussinerinik ingerlatsiviulluni.

Amerlasuutigut aalajangiisuusarpoq oqariartuutit ersarissuunissaannut pisortani immikkut ilisimasallit ussasaarinerinik suliniummi ingerlatsisuusarneri, qanimut ataqatigiittarmata ussasaarineq nammineq, aamma suliaasaqarfimmi pineqartumi atugassarititaasutut killiliussaasut. Tamannalumi ersarilluinnartumik misilittagaqarfigineqalerpoq ilikkakkatut, sermimik aamma imermik suliaasaqarfimmi suliani.

Naalakkersuisut takusinnaanngilaat ataqatigiinnerinik amigaateqarsinnaanera, imaluunniit ussasaarinerinik suliani qitiusup saneqqunneqarsimasinnaanera. Paarlattuanilli ukiut ingerlanerini suliniutit annertungaatsiartut ingerlanneqartarsimapput, ataqatigiilluinnartut killiliussatut atugassarititaasunut annertuujusunut il.il. Tassami pineqarpoq ussasaarinerinik ingerlatsisoqarnissaa ataatsimut pissutsinik atuuttunik ersersitsiviusunik, pissusiviusunik atugassarititaasunik tunngavilersugaasunik.

Ilanngullugulu oqaatigineqarpoq tunngavilersuutitut, ajornartorsiutitaqartoq pisortani oqartussaasut nalinginnaasumik ingerlatsinerinik suliaqartuusut, ilutigisaanik suliaasaqarfimmi tassani ussasaarinerinik ingerlatsisuusarneri. Tamanna Naalakkersuisut

isumaqatiginngilaa. Takujuminaappoq tamatuma immikkut soqutigisatigut akerleriinnermik assigisaanilluunniit unammilligassanik pilerfiusinnaanera. Illuanut sammisumillu Naalackersuisut tikkuassavaat maanna aaqqissuussineq atuuttoq arlalissuartigut iluaqutissartaqarmat, tassami aaqqissuussinikkut ugguuna pinngitsoorneqassammat isertortumik inatsisinillu unioqqutitsisumik “nerriviup ataatigut” aningaasanik akiliuteqartoqarsinnaanera, tamannami nammineq pisinnaanngitsutut oqaatigineqareersinnaanngimmat, suliassat namminersortuni ingerlatsisuni inissinneqarsimappata. Tassami aningaasaliiumasinnaasut akornanni tatiginninneq pilersarmat pisortani oqartussaasut attaveqarfigineqartarnerini, taamatummi aaqqissuussinikkut ernummatissaasassanngillat “qiimmassaasiisoqarsinnaanera”.

Eqqaamassavarput suliaq ataatsimoortoq ussassaarutigineqartarmat, tassalu killiliussatut atugassarititaasut taamalu pisortani suliat suliarineqarneri aalajangiisuusarlutik.

Kiisalu aamma nalunaarneqarpoq ussassaarinnermik suliat ingerlatsisunut allanut suliassanngortinnerisigut aningaasaliissutinik atuneq pitsaanerumik nakkutigineqarsinnaasoq, kajumissaatitut atugassarititaasut allannguuteqarnerisigut.

Naalackersuisut nalilerpaat namminersortunik siunnersortinik ussassaarisoqarnerit akisunaarutaasinnaasut. Nunarsuarmi pilerisaarinnermut suliaqartunik siunnersortinik peqarluarpoq, kisiannili tunngaviusumik akigititaat qaffasissorujussuullutik.

Taamaattumillu Naalackersuisut isumaqarput pisortani oqartussaasut nunatsinni nunani allani soqutiginnilersitsiniarlutik suliaat tamakkiisumik akuersaarnartuusut pissusissamisoortumillu aaqqissuussaasut. Angusaqartoqartarpoq, tamannalu pisarpoq nukissanik aningaasanillu naammaginartunik atuisarnikkut.

Kiisalu Naalackersuisut erseqqissaatigerusuppaat eqqortoq tassaassammat maanna avammut niuernermit siunnersuisooqatigiit akuersissutigeqqammikkagut periarfisseqqaassagutsigit qanoq naammassisaqarsinnaassuseqarnerisut pissusissamisoornerpaassasoq, aaqqissuussanermik nutaamik imaluunniit suliassanik ingerlatsisunut allanut tunniussuilinnginnitsinni.